

THOMAS JANSSENS

HET KONINKRIJK
VAN
HENRY DARGER

De zieke mens en zijn ziekte brengen mij op gedachten die ik anders niet zou hebben. We zouden hen reizigers naar landen kunnen noemen waarvan we zonder hen geen voorstelling zouden hebben.

Oliver Sacks

Art is a guarantee of sanity.

Louise Bourgeois

Verwaarlozing of ernstige deprivatie kan de ontwikkeling van de hersenen vertragen, de ontwikkeling van de motorische vaardigheden beperken en de stressreactie van het lichaam verstoren.

The science of neglect, Harvard University

Een van onze belangrijkste uitdagingen is de diversificatie van onze inkomstenstroom en het creëren van nieuwe business

opportunities. Een voorbeeld van de nieuwe commerciële richtingen van het museum is de Van Gogh “experience” – een multi-sensory, driedimensionaal display-installatie dat over heel de wereld te zien zal zijn. Het is niet alleen een manier om te reageren op de grote vraag, maar ook een nieuwe bron van inkomsten.

Axel Rüger, directeur Van Gogh Museum 2006-2019

Personages

Lynn

Peter

proloog

lynn Goedenavond allemaal. Fijn dat jullie met zovelen gekomen zijn. Mijn naam is Kiyoko Lerner en dit is mijn man Nathan. En samen met Frank – waar zit hij ergens... Frank? Ha daar, love you darling! – samen met Frank heten wij jullie van harte welkom.

Ik herinner het me nog alsof het gisteren was... Nathan en ik gingen het appartementsgebouw op Webster Avenue binnen... Het pand waar wij de eigenaars van waren. Voor een deur op de tweede verdieping bleven we staan. Geen idee wat we zouden aantreffen. De huurder van de flat hadden we een tijd voordien overgebracht naar een bejaardenhuis. De arme man geraakte de trappen niet meer op. En een dag daarvoor was hij gestorven. peter Henry Dardjer heette hij. Of Darger. Henri Dargé. Henry Dodger.

Niemand wist hoe z'n naam uitgesproken werd. Wij zeiden gewoon Henry. lynn Mensen hadden ons al vaker aangeraden hem uit de flat te zetten. De woonprijzen in de buurt bleven stijgen. We konden makkelijk het dubbele vangen, zeiden ze!

Het houten kamertje was maar 5 meter 40 op 4 meter 80. We vonden het volgestouwd met stapels magazines, tekeningen en gouden gidsen. Honderden uitgedroogde verfpotjes. Honderden uitgeknipte foto's. Gebarsten iconen

aan de muren. Op de schouw het boek *De Grote Tovenaar van Oz*, een eerste druk.

peter ‘Gooi alles maar weg,’ had Henry gezegd. ‘Toch te laat nu.’ Een dag later kwam hij daarop terug: ‘Willen jullie alles bijhouden? Ervoor zorgen?’

lynn Van waar wij stonden, vertrok een smal paadje tussen de heuphoge stapels tot bij een

tafel en een kapotte rieten stoel. En van daar liep een tweede pad naar ‘de badkamer’. Een hok van een vierkante meter met een wastafel. Geen toilet. Geen bad. Geen keuken. Geen bed. Zo’n huis als uit de reeks ‘Extreme verzamelwoede.’ De bel ging: de afvalcontainer was gearriveerd.

peter ’s Avonds werd een eerste volle container afgevoerd. Tussen de twee deuren was een inham vrijgekomen waar vroeger een kast had gestaan. Nu lagen er manuscripten. Van de vloer tot aan het plafond. Handgeschreven, zelf gelijmd en ingebonden.

lynn Het Verhaal van de Vivian Zusjes, in de Koninkrijken van het Onwerkelijke.

Negentwintig boekdelen. Iets van een 25000 pagina’s.

peter Het Boek met Weerberichten: over Temperaturen, Hemels, Sneeuw en Onweer. Om en bij de 3000 pagina’s handgeschreven.

lynn Daar bovenop Het Boek van de Voorspellingen en Hendro José Dargarius’ Verzamelde Composities.

peter En een dagboek zat ertussen. Henry’s dagboek. En daar bovenop: honderden

schilderijen. Uitgevouwen anderhalve meter hoog en wel vier, vijf meter lang. En aan beide kanten beschilderd.

lynn Onze monden vielen open. Nathan liep naar het raam. Aan het eind van de straat zag hij
nog net hoe de opgehaalde container de hoek omsloeg en verdween.

1 the history of my life

peter Ik ben geboren op twaalf april 1892. Welke dag van de week het was, weet ik niet aangezien het me nooit is verteld.

Ik herinner me evenmin de dag dat mijn moeder stierf. Of wie mijn baby-zusje adopteerde. Ik was te jong. Ik weet niet eens haar naam. Van mijn zusje bedoel ik. Mijn moeder heb ik evenmin gekend, maar haar naam weet ik wel – lynn ‘Rosa.’

peter Papa sprak nooit over haar. Maar nonkel Charlie wel.

Papa en ik woonden in een huisje tussen Adams en Monroe Street. Vroeger was het een paardenstal. Je had de keuken met een grote stoof met daarachter afgescheiden door een laken: het bed. Dat was groot genoeg voor papa en mij. Tenzij papa te veel gedronken had. Dan ging ik op de grond voor de stoof liggen.

Toen ik geboren werd, was papa al 52 jaar en lam, en daarom gaf ie m'n zusje weg en deed ik alle boodschappen. De pannenkoeken die hij af en toe bakte, waren legendarisch. We kregen dan altijd een kannetje esdoornsiroop van onze buurvrouw ms. Dewey Gannon. Ze deed in meisjes en had mij graag. We aten onze pannenkoeken dan op voor de stoof en zongen zelfverzonnen liedjes.

Papa was graag couturier geworden, vertelde Nonkel Charlie me.

lynn ‘Het huis lag vroeger vol met schetsen van ideeën. Maar je vader zei er nooit wat over en op een dag waren de ideeën weg.’

peter Al voor ik naar school ging, kon ik goed lezen. Papa zei dat ik talent had. Ik mocht de eerste twee jaren overslaan en gelijk in het derde beginnen. Op zich haatte ik school niet.

lynn ‘Wanneer grote mensen praten, moet Henry zwijgen.’ Tweehonderd keer!

peter Maar ik haatte de nonnen. Omdat ze nooit waardering toonden. Ik haat nonnen nog steeds.

lynn ‘Henry moet zijn boosheid leren beheersen.’ Tweehonderd keer!

peter Voor kerst kreeg ik kleurplaten. Als die op waren, maakte ik er zelf. Ik calqueerde foto’s uit tijdschriften en kleurde ze in. Zelf bedacht. Ik wilde graag olieverf maar daarvoor had papa geen geld. Ik stal tubes op school maar de non betrapte me. Ze hield me na de les apart en ging me toen ‘genezen’.

Afgezien van lezen en tekenen hield ik het meest van sneeuwstormen. Nog steeds

trouwens. Ik heb eens gehuild toen het stopte met sneeuwen. Mijn buurmeisje keek me zonderling aan toen ik haar dat vertelde.

lynn ‘Crazy!’

peter Door haar begonnen alle kinderen mij zo te noemen. Terwijl ik alleen maar iets intiems wilde delen: wanneer het sneeuwde, zag ik God als een

zaaier voor me, vlokken verstrooiend met zijn hand. Ik imiteerde dan Gods gehutsel. Een moeder zag het en dacht dat ik iets anders bedoelde.

lynn ‘Gestoord kind! Crazy!!! Gestoord kind van een gestoorde vader!!’

peter Ik haatte moeders. Ik trapte hun kinderen, maaide ze neer of gooide sintels in hun ogen, zoals ik bij een buurmeisje deed. De moeder zei het tegen papa. En die moest de dokter betalen.

lynn ‘Wat als ze gestorven was?’

peter Ik was nog te jong om spijt te hebben.

lynn ‘Jij hebt zo’n moedwillig karakter!’

peter Of misschien was het iets dat ik gewoon niet had, spijt.

lynn ‘Zo koppig, zo gemeen.’

peter Ik was ook moedwillig. Ik had een vuur in mij en niemand kwam er zich aan warmen. Voorbijgangers zagen alleen de rook boven de schoorsteen en liepen door.

2 godmother's gift

peter Ik vergeet bijna iemand: tante Em.

Mijn meter. Dat komt uit het Latijn en betekent moeder.

lynn 'Kom.'

peter Zij was echt modeontwerpster.

Verkocht goed. Ze liep altijd rond in haar nieuwste creatie. Iedereen was jaloers op tante Em. Zij was een ster.

lynn 'Kom. We gaan wandelen. Handje.'

peter Ik wist dat papa's verlamming erger werd. En ik wist dat tante Em een plaats had

betaald in een tehuis. En ik wist dat terwijl

wij wandelden, nonkel Charlie papa verhuisde. Maar ik wist niet waar we dan nu heen...

lynn 'Nergens heen. Kom, handje.'

peter Ik won altijd van papa bij het schaken. Hij zei dat ik talent had. Omdat ik vooruit dacht. Dat probeerde ik ook te doen terwijl we wandelden. Waar bracht ze me naartoe? West Monroe Street. Als we linksaf slaan, komen we in Madison Street – naar het museum? Nee ze wil rechtdoor – Of als we rechtsaf slaan, South Racine Avenue –

lynn 'Wacht – jij bent een lezertje, toch? Kom.'

peter Ze wees naar de overkant van de straat. Powell's City of Books. De Grote Tovenaar van Oz.

lynn 'Zal ik hem voor je signeren, knul?'

peter Een man met een walrussnor en opgezette kraag. L. Frank Baum.
'Rare naam.'

lynn 'Helemaal niet. Lyman, dat is een rare naam. Niemand spreekt het juist uit. Frank

daarentegen klinkt doodnormaal. Dat heb ik dan maar veranderd.'

peter 'Maar de L staat er nog.'

lynn 'En? Pausen en koningen zetten letters achter hun naam, ik heb er één vooraan. Normaal is leuk maar ook een beetje saai.

Geef hier, dan teken ik.'

peter 'Waarom?'

lynn 'Goeie vraag. Omdat dat zo gaat, maar dat is geen goed antwoord.

Mensen doen graag

alsof het boek speciaal voor hen geschreven is. En anderen geloven dat hun kopij veel geld waard wordt.'

peter 'Uw nieuwe naam is veel geld waard?'

lynn 'Hoe heet je knul?'

peter 'Henry.'

lynn 'Zo?' Voor Henry, een belangrijk personage in dit verhaal. Van harte, Baum.

peter Ik begon meteen te lezen.

lynn ‘Hier, het wisselgeld van het boek. Hou het maar.’

peter ‘Dorothy woonde in de prairie van Kansas, samen met oom Henry en tante Em. Hun huis had maar één kamer. In twee hoeken stond een bed. Het rood was sinds lang uit Tante Ems wangen verdwenen. Oom Henry’s baard was grijs. Toen Dorothy, die een weeskind was, pas bij hen woonde, schrokken ze als Dorothy lachte, omdat ze niet begrepen wat er te lachen viel.

“Er komt een wervelstorm aan!” schreeuwde oom Henry. “Vlug Dorothy! Naar de kelder!” Tante Em had het luik opgetild en klom langs de ladder naar beneden. Dorothy holde achter Toto aan. De winden raasden en het huis schudde zo hevig dat ze viel. Toen gebeurde er iets vreemds. Het huis wentelde drie keer helemaal rond en steeg toen langzaam op. Het werd hoger en hoger getild tot het de top van de winden had bereikt. Daar bleef het en het werd mijlenver meegenomen. Als een schip.’

Tante Em klopte op een deur. Ze liet mijn pols niet los. Een vrouw die ik nog nooit gezien had, deed open.

lynn ‘Ik ben mrs. Brown. Kom, handje.’

peter ‘Toto, volgens mij is dit Kansas niet meer.’

3 battles with predators
at the mission of our lady of mercy

lynn Het weeshuis had maar één slaapkamer voor alle kinderen. Mrs. Brown
wees me mijn

bed aan. Om niet in slaap te vallen, schreef ik in de marges van De
Tovenaar van Oz:

Soorten roofdieren van klein naar groot door Henry Dargarius:

- 1 Bedwantsen. Die is mrs. Brown vergeten vermelden.
- 2 Vliegende apen. Die komen gelukkig enkel in boeken voor.
- 3 Handlangers van John Manley. Een etterbak die hier ook rondloopt.

peter ‘Die munten zijn van mij, dief. Geef ze terug!’

lynn 4 John Manley.

peter ‘Die munten zijn van mij.’

lynn Manley had de staaf vast. Twee kompanen hielden mijn vuist met
daarin de munten voor me uit.

peter ‘Die munten zijn van mij. Geef ze terug!’

lynn Hij sloeg als een smid op heet ijzer. Ik wist niet dat huid zoveel kleuren
produceerde.

peter ‘Die munten zijn van mij!’

lynn

5 De paters. Waarom hebben geestelijken
geen gevoel voor humor?

6 De koning der roofdieren – directeur priester D.S.H. Mahoney.
peter ‘Zeg maar Vader Dennis, schaapje.’

lynn Het voelt raar iemand vader te noemen die dat niet is. Het voelt raar in
een weeshuis te
wonen terwijl je familie hebt. Het voelt raar enkel straf te krijgen en nooit
beloning.

peter ‘Wil jij geen beloning?
Zeg het dan schaapje.’

lynn ‘Vader Dennis.’

peter ‘Kun jij lezen? Wat knap zeg. “Wie zijn de Munchkins?” vroeg
Dorothy. “Het volk in het
land van de Slechte Heks van het Oosten.” Wat is dat allemaal? Als je wil,
leen ik je andere boeken? Ik toon ze je. Kom, handje –’

lynn

Manieren om roofdieren af te schrikken door Henry Dargarius:
Ontkennen, ontkennen, ontkennen.

peter ‘Wie was dat?’

lynn ‘Ik heb niks gedaan.’

peter ‘Op je knieën.’

lynn ‘Ik heb niks gedaan. Zo praten Munchkins nu eenmaal.’

peter ‘Op je knieën, schaapje. Biecht je zonden op en je zult vergeven worden.’

lynn ‘Ik hoef geen vergeving. Ik heb niks gedaan.’

peter ‘Ken je het concept van boetedoening, schaapje?’

lynn ‘Ik ken het concept van genade –’

peter ‘Ik ga je een laatste waarschuwing geven, schaapje. Jij kan lezen, hè?’

lynn ‘Ja –’

peter ‘Ja wie?’

lynn ‘Ja vader Dennis –’

peter ‘Daar heb je toch verstand voor nodig? Om te lezen?’

lynn ‘Natuurlijk wil ik graag hersenen,’ zei de vogelverschrikker, ‘Denk je dat de tovenaar –’

peter ‘Schaapje.’

lynn ‘Ik heb niks gedaan. Ik heb niks gedaan.’

peter ‘Geef me je hand. Je hand. Ik ga je privéles geven. Bofkont.

De negen statiën van D.S.H. Mahoney:

- 1 De heilige maagd roept de here Gods aan.
- 2 Jezus wordt van zijn kleren beroofd.
- 3 De aanbidding van het lam gods.
- 4 Jezus komt ten val.
- 5 De kruisdraging.

lynn En terwijl hij dat zei, werd ik uitgekled en bepoteld terwijl hij zich bevredigde.

peter

6 Neem en eet hiervan gij allen, want dit is mijn lichaam.

lynn Heel verwarrend. Het geslacht van een priester als je negen bent.

peter

7 De onbevleete ontvangenis.

lynn De lucht die ervanaf slaat.

peter

8 De Judaskus.

lynn Later moest ik hem ‘in de mond nemen’.

peter

9 Zijn handen in onschuld wassen.

lynn Mrs. Brown raapte me dan altijd op.

peter ‘Lieverdje toch –’

lynn Ontkennen, ontkennen, ontkennen.

peter ‘Oh lieverd, mijn hart breekt – maar wat kan ik doen?’

lynn ‘Ik wil naar huis,’ zei Dorothy aan Glinda de Goede Heks, ‘kunt u me helpen de weg terug te vinden?’

peter ‘Vandaag is mijn laatste dag, lieverdje, morgen ga ik op pensioen.’

lynn ‘Niet weggaan, mrs. Brown. Alstublieft. Neem mij mee. Adopteer mij.’

peter ‘Zo eenvoudig is dat niet, lieverdje.’

lynn John Manley werd wel uit het weeshuis gered. Toen ik dat hoorde, trok ik alle crucifixen van de muren en stak ze in brand.

Ik weet niet hoeveel jaar ik in het weeshuis heb gezeten. In de laatste maand werd ik bij een dokter geroepen. Die gaf me de diagnose dat mijn hart niet op de goede plaats zat.

peter ‘Het ergste wat je kunt verliezen, is je hart,’ zei de blikken man, ‘Iemand zonder hart kan niet liefhebben. Denk je dat Oz mij één kan geven?’

lynn En niet veel later – opnieuw, ik weet niet welke dag het was – werd ik op de Chicago and Alton Train bevracht. Terwijl die de stad uit denderde, zag ik in de voorbijflitsende vensters families rond de eettafel zitten. Kerst. Had ik geweten dat ik naar een gesticht voor zwakzinnigen werd gedeporteerd, ik had geprobeerd te ontsnappen.

4 the illinois asylum
for feeble-minded children

peter Het weeshuis was zo gek nog niet. Daar ging na het avondeten alle toezicht naar huis. In het gesticht bewaakten ze ons de klok rond. Ik had er geen naam. Ik was 5007. Ik werd ingedeeld bij de kuisploeg. Op om half zes. In bed om acht. Maar stront ruimen had zijn voordelen: ik kon papier achterhouden om op te schrijven. WC-papier.

In de weekends werden bezoekers rondgeleid door directeur William T. O'Neil.

lynn 'Door de toename van migratie worden onze steden overspoeld door imbecielen. Het ontbreekt de imbeciel aan aangeboren mogelijkheden om zich te ontwikkelen. Net als bij negers of indianen, is permanente segregatie de enige waarborg tegen contaminatie van onze samenleving. Het is onze plicht autoritair met deze sujetten om te gaan.'

peter De honoraria werden door de overheid betaald, ons slavenwerk was gratis uiteraard en dan had je nog de pleziërgangers die veel geld over hadden om ons te bekijken. Gestichten waren een goudmijn in die tijd.

In de zomermaanden verhuisden we naar de Farm. Daar werkten we op het veld. Bewaakt door cowboys. Ik wist niet wat dat waren. Maar ze hadden lasso's.

Op een keer hadden we met zeven de benen genomen om te zwemmen in het meer. Het duurde niet lang voor we de lasso's hoorden fluiten.

lynn 'En pull!'

peter Als slaven aan de nek vastgebonden werden we teruggevoerd.

De zomermaanden gingen voorbij. En nieuwe zomermaanden kwamen. Ik turfde alle verloren dagen op een rol WC-papier.

Na een dag onder de verzengende zon, lag er een brief op m'n bed.

lynn '...melden wij u dat uw vader is overleden in de nacht van...'

peter Mijn eerste poging om weg te lopen mislukte. Omdat ik nog een eitje te pellen had met de Heilige Viviane. Boven de spitsboogpoort van het hoofdgebouw prijkte haar beeld, patrones van de zwakzinnigen. Ik haalde een pollepel in de keuken, vulde een emmer met stront in de latrines en met de precisie van een cowboy bekladde ik het beeld van de Heilige Viviane. Beschermheilige die niemand beschermt. Aan wie we elke zondag vergeving moesten vragen. Achttien jaar lang. Terwijl we niks gedaan hadden en zij ook niks deed. Het was tijd voor vergelding. Laat het stront regenen over het gesticht. Veertig dagen en veertig nachten lang.

lynn 'En pull!'

peter Tegen de fontein op de oprijlaan werd ik vastgebonden, mijn hoofd naar het standbeeld, mijn rug ontbloot. Ik probeerde de slagen te tellen maar na zes viel ik flauw. Na een week op de ziekenboeg liep ik voor de tweede keer weg. ‘De weg naar Oz is geplaveid met gele stenen,’ had de Goede Heks van het Noorden gezegd. ‘Dat kan niet missen. Veel geluk!’

5 nathan & kiyoko 1

14 april 1973, Henry Darger's flat.

Nathan neemt foto's.

lynn Ik was nog maar één keer bij Henry binnen geweest. Ik kwam net terug van een

wandeling met de hond. Ik hoorde geklop. Het leek een mijnwerker in nood.

De deur was los. Boven de tafel hing een groot schildersdoek aan het

plafond, Henry lag op de grond. 'Meneer? Gaat het? Ik ben Kiyoko, uw nieuwe huisbaas.' 'Moet ik weg?' De stem van een verongelikt kind.

'Meneer?' 'Moet ik weg? Ik ben Henry J. Darger, 64 en woon hier al 40 jaar. Ik betaal stipt. U zult amper merken dat ik er ben.'

peter En toen?

lynn Yuki had al die tijd in de deuropening staan kwispelen, liep toen op Henry af en gaf hem likjes. Ik zei: 'Je bent goedgekeurd, dat is uitzonderlijk.' 'Ja,' zei hij, 'hoe heet ze?' 'Yuki,' zei ik, 'dat is Japans en betekent sneeuw.'

peter En verder?

lynn Toen vroeg Henry hoeveel het kostte om een hond te houden. 'Goh, alles samen... 80 dollar in de maand?' 'Oh,' zei hij, 'dat is te veel voor mij.'

peter En ondertussen zag je alles liggen?

lynn Je kon er niet naast kijken. Hij zei dat hij op tafel was gekropen om de bovenkant van het schilderij af te werken. Ik zei: ‘Meneer Henry, u bent artiest?!’ Ik heb hem in zijn stoel geholpen en hem met rust gelaten. Toen ik de trap afdaalde, hoorde ik hem roepen: ‘Er stond een Chinees voor de deur. Japans, onnozelaar. Kiyoko, dat’s Japans.’ En toen dacht ik – die man moet hier weg.

peter Dat is het eerste wat je dacht?

lynn Maar ik zei het niet. Ik heb nooit iets gezegd.

peter Artiest klinkt denigrerend. God weet wat een kunstenaar we al die tijd... Wat hebben we niet al weggesmeten.

lynn Een eenzame opa die aquarelletjes calqueerde?

peter Je hebt niet goed gekeken.

lynn Het is het bekijken niet waard. Hoezo is artiest denigrerend?

peter Bedoelde je kunstenaar?

lynn Neen ik bedoelde artiest.

peter Zoals in: Henry, dat is nen artiest!

lynn Precies.

peter Precies. En wie noem jij dan wel een kunstenaar?

lynn Jou bijvoorbeeld. En mij.

peter Hm.

lynn Toch?

peter Kweenie...

lynn Jij maakt toch geen reclamefoto's of bedrijfsfoto's, of wel?

peter Neen neen. Maar ik schroom mezelf zo te noemen. Anderen bepalen of je kunstenaar bent of niet. Ik ben een fotograaf. En een echtgenoot.

lynn In die volgorde ja.

peter En waarom?

lynn Wat waarom? Sorry, is dit nu belangrijk?

peter Ja. Waarin zit het verschil tussen Henry en mij?

lynn Tussen Henry en ONS?! In... devotie. De noodzaak van je werk.

peter Dat je niets anders kunt dan dat werk creëren? Omdat het je leven is?

lynn Precies.

peter Precies: je hebt niet goed gekeken. Ik wil elk hoekje gefotografeerd hebben. En voor we hier morgen verder kunnen, halen we eerst de garagebox leeg.

lynn Waarom?

peter Zodat we Henry's spullen er kunnen stockeren.

lynn Wat?

peter Alles. De papieren, de tafel, de vloer, zelfs de schouw.

lynn Of hij nu een kunstenaar was of een artiest – Je moet zijn laatste wens respecteren en die was: gooi alles maar weg.

peter En daarna bedacht hij zich en vroeg of wij ervoor wilden zorgen.

lynn En dat ga jij doen?

peter Dat wilde hij.

lynn En dat wil jij? Allez Nathan komaan... Volgende week starten de renovaties. We hebben geen tijd om...

peter Dan maken we tijd.

lynn IK heb geen ZIN om in het afval van een dooie te snuffelen omdat jij...

peter De grotschilderingen in Lascaux – zijn die gemaakt door een kunstenaar of door een artiest?

lynn Door een holbewoner.

peter Precies. Voordat vier jongetjes ze ontdekten waren het slechts verborgen tekeningen van een holbewoner. Maar toen werden ze na duizenden jaren aan het licht gebracht en werden ze –

lynn Door onze bacteriën aangetast.

peter Kunst.

lynn Goed, hou dan alles. Hou dan alles bij als je dat zo graag wilt.

6 851 west webster
avenue

peter Vrijdag 2 september 1910:

Zuster Dorothy heeft me net in de flat rondgeleid. Eindelijk een non met gevoel voor humor.

lynn 'Het is niet groot maar iemand zoals jij heeft weinig keus. Er is een openbaar toilet om de hoek. En de meubels krijg je van de vorige huurder.'

peter Die was uit het raam gesprongen. In zijn testament stond dat de zusters z'n asse erfden. Papa en ik woonden destijds in een paardenstal. Maar het had tenminste een keuken. En een toilet. En een bed. Dit is geen flat. Dit is een hol.

Ik had 160 mijl gestapt onder de brandende augustuszon. Twee weken met verdwalen bij. Heb je ooit honger gekend? Ik wel. Al maakte ik me toen nog wijs dat het tijdelijk was. Maar ik zou niet stilvallen. Ik verbeeldde me wat tante zou zeggen wanneer ze me zag:

lynn 'Ocharme.' En 'Kom hier' en 'Het spijt me zo, vanaf nu laat ik je nooit meer gaan'.

peter En ze zou me in bad steken. Heerlijk, een bad!

lynn ‘Ben jij ondertussen geen achttien?!

Dit moeten we vieren. Weet jij wat film is?

De eerste vertoning die ik zag, liep ik in paniek de zaal uit!’

peter En we zouden de beste plaatsen krijgen. En Dorothy zou op het scherm verschijnen en de wervelstorm, Toto, alles. En na afloop zou een man met walrussnor op het podium kruipen.

lynn ‘Dames en heren mag ik uw aandacht alstublieft. Mijn naam is Frank Baum. We hebben een bijzondere gast vanavond. Wees niet verlegen, Henry, sta recht. Henry Darger dames en heren!’

peter ‘Dargarius, meneer Baum’ zou tante roepen, ‘Henry wordt schrijver net als u!’.

Ik zou thuis zijn, dacht ik de hele tijd. Home, there’s no place like home.

Tante schoof niet eens de ketting uit het slot toen ze me zag.

lynn ‘Ik zal je helpen want je kunt hier niet blijven. Wat wil je doen?’

peter Ik keek naar het verweerde exemplaar van De Grote Tovenaar van Oz; met mijn schrijfsels in de zijlijnen. Tante zag het niet of ze begreep me niet. Waarschijnlijk allebei.

lynn ‘Kun jij iets? Je hebt in al die jaren toch iets geleerd?’

peter ‘Stront kuisen.’

Dan wist tante wel wat.

7 battles with the evil

general rosa at saint

joseph's hospital

lynn Maandag 5 september 1910:

Eerste werkdag in Sint Jozef ziekenhuis. De directrice, Rosa, is een dikke non met een bulldog gezicht.

peter 'Je begint om vier uur 's morgens en zet het afval buiten. Je kuist eerst de publieke ruimten en daarna de private vertrekken, die klaar moeten zijn voor de middagshift. Daarna ga je naar de keuken om af te wassen. Om vijf uur 's middags tik je uit en verlaat stante pede het gebouw. Duidelijk?'

lynn Mama heette ook Rosa en ik ben geboren in dat ziekenhuis maar daar houden de gelijkenissen op. Moeder Overste lijkt in niets op een moeder. Ik noem haar de Generaal.

peter Vrijdag 9 september 1910:

De Generaal noemt me 'achterlijke'.

lynn 'Wat? Ik weet wel dat je uit het gesticht ontsnapt bent! Zorg dat je niemand stoort met je aanwezigheid – of ik stuur je terug!'

peter Waarom zou iemand zich storen aan mijn aanwezigheid?

lynn Woensdag 5 oktober 1910:

Ik verdien 25 dollar per week. Daar houden ze 10 dollar 50 cent van af voor de huur. Rest me nog 14 dollar 50 voor eten en koffie. Maar ik zag vandaag

vervolgboeken over Oz in de winkel liggen. Zal spaarzaam met maaltijden moeten zijn.

peter Maandag 17 oktober 1910:

Het hele ziekenhuis weet nu dat ik in een gesticht gezeten heb. Als het getik van de verwarmingsbuizen weerklinkt het de hele dag. ‘Achterlijke, achterlijke.’

lynn Woensdag 2 november 1910:

Ik sta in Sint Jozef dagelijks op de weegschaal en noteer m'n gewicht. Daar wordt een mens niet echt vrolijk van. Gelukkig schuift Phelan, de kok, me altijd wat toe. In het gesticht kreeg ik alles wat mijn hartje begeerde: bed, bad en brood. Wie vlucht nu weg uit de hemel? Ze hebben gelijk: ik ben echt achterlijk.

peter Maandag 12 december 1910:

Ik verwijder al weken iconen uit de kapel en hang ze als jachttrofeeën op in mijn hol. De Generaal had me vandaag bijna betrapt. Iedere keer worden de lege plekken met nieuwe afbeeldsels gevuld. En iedere keer pik ik ze mee. Klootzakken.

lynn Zaterdag 17 december 1910:

De rol toiletpapier met de geturfde verloren dagen heb ik doorgespoeld. Te deprimerend.

Ik sleep me de dag door met het vooruitzicht op de avond. Thuis raak ik nauwelijks de trap op. Uitgeput. Een paar uur later moet ik alweer gaan werken. Dan molesteer ik één van de iconen aan de muur. Omdat ik mijn

weinige vrije uren onbenut heb gelaten. Ik ben een vogel in een kooi en zie alle andere vogels gewoon rondvliegen. Ik kan toch niet volledig uit de boot vallen?!

pete Zaterdag 24 december 1910:

Een zoveelste Kerstavond alleen. De blizzard legt Chicago lam. Ik hou van dit weer. Heb ik dit al verteld? Blizzard komt uit het Duits en betekent razend. Ik ben de blizzard. Razend. Blizzard rijmt op wizard. In gedachten is papa naast me komen staan. Hij vertelt me dat eskimo's meer dan vijftig verschillende woorden hebben voor sneeuw. Hij rijgt ze aaneen in een zelfgemaakt lied.

lynn

Apun. Aput. Anutagak.

Anio. Aniuk. Akeirorak.

Pukak. Milik. Akillukkak.

Ayak. Ksalak. Akiksrukak.

Tlapa. Tlapat. Kripliyana.

Tlamo. Tlatim. Slimquinyaya.

Tlalaman. Tlalam. Skrinilaya.

Tlana. Tlayop. Erlintaya.

peter De laatste lamp is zonet gesprongen. Ik heb geen geld om nieuwe te kopen. In de schijn van de straatverlichting Glinda uit Oz uitgelezen. 'Wacht niet op een vallende ster om een wens te doen,' zei Glinda tegen Dorothy. 'Jij moet zelf de vervulling zijn. Je kunt alles, als je er maar in gelooft.' Is dat zo?

8 william schloeder

lynn Zondag 1 januari 1911:

Toen ik St Jozef verliet, botste ik gisteren tegen een man op. Ik excuseerde me – ik excuseer me tegenwoordig voor alles – en wilde doorlopen maar de man had zin in een praatje en stelde zich voor: William Schloeder.

peter ‘Willie. Zeg maar Willie.’

lynn Hij had ter observatie in Sint Jozef overnacht, zonder resultaat. Hij toonde een ernstige tremor en proestte het uit.

peter ‘Zonder resultaat? Kijk dan! Nu ja. Het zal wel beteren, zeggen mensen dan, zeker?’

lynn Ik knikte beleefd en wilde aanstalten maken – voor die keer dat ik vroeg mocht stoppen.

peter ‘Je lijkt me een fijne typ. We moesten eens afspreken, ik ken hier niemand.’

lynn Hij gaf me z’n kaartje en stapte in een taxi. Hij moest wel belangrijk zijn dat z’n naam op kaartjes gedrukt werd.

‘Nu?’ Ik schrok van mijn eigen stem. Wanneer had ik voor het laatst gesproken? De taxi was al vertrokken. Maar de remlichten kleurden rood en uit het raampje zwaaide een opgestoken duim.

Het was de eerste keer dat ik een museum bezocht. Waarom zoeken mensen kerken op als deze plekken bestaan? Hoewel Willie met een stok liep, kon ik hem niet bijbenen. Hij keek niet naar de doeken. Hij ging aan alles voorbij.

peter 'Kom zeker terug voor al de rest. Maar dit moet je zien.'

lynn 'Gardens and bedrooms by Vincent Van Gogh'.

peter 'Laat me hier de rest van de dag zitten en erna kan ik onbezwaard de pijp uit gaan.'

lynn 'Wie is Vincent Van Gogh?'

peter 'Wie is Vincent Van Gogh? Een komeet die is ingeslagen waarna de aarde voorgoed een andere kant op draaide. Wie is Vincent Van Gogh – Zal ik je zeggen wat hij niet was: een imbeciel. Ook al zat hij in de psychiatrie. Van Gogh was het tegenovergestelde van een krankzinnige. Tenzij we waanzin beschouwen als iets om na te streven. Hij was een meester-torero, Van Gogh. Van 's morgens vier uur tot 's avonds acht uur messcherpe focus, genade-loze souplesse, ontembare energie. En dat, zonder verhaal. Dat is het meest ongelooflijke. Want waar kijken we naar?'

lynn 'Een hof?'

peter 'Jup. Gewoon nen'hof!'

lynn Ik wist niet dat het kon, de slappe lach krijgen van ontroering.

peter 'Als Van Gogh al een verhaal nodig had om zich uit te drukken dan was hij dat zelf. Zijn leven. Het leven. Zijn ervaren van het leven. Het genie

van Van Gogh is dat hij niets nodig had om dat uit te drukken. En een schilderij als dit maakte hij dus op een dag, hè. Dat is pas waanzin. Wat een mens met tijd en doorzettingsvermogen kan bereiken –’

lynn In de laatste zaal werd Willie opstandig. Het museum had een replica gebouwd van

Van Goghs kamer te Arles. Wie het geld had, kon erin overnachten.

peter ‘Krijg je als Coca-Cola de wereld bestuurt. Niets vreet eerbied zo aan als suiker en geld.’

lynn ‘Ik zou het wel bijzonder vinden als mijn hol later in een museum staat.’

peter ‘Ja? Of maakt dat het voor Van Gogh nog tragischer? Dat hij tijdens zijn leven niemand was. Dat zijn familie hem opsloot in het gekkenhuis, dat hij slechts één schilderij verkocht en dat na zijn dood het hol van misère wordt nagebouwd als een attractie?’

lynn ‘Ik zou mij gelukkig voelen. Opgemerkt.’

peter ‘Er is een verschil tussen opgemerkt en opmerkelijk. Daarbij, Van Gogh is dood. Hij heeft er niets aan. Hij draait zich vast om in z’n graf. Kijk liever daar –’

lynn De wandelstok wees op een quote van Van Gogh op de muur. ‘Het is met het boeken

lezen als met het schilderijen zien, men moet zonder twijfelen, zonder aarzelen, mooi vinden wat mooi is.’

peter 'Dat wens ik jou nou toe, Henry, die zin. Wat doe je vanavond nog?

Mijn moeders

varkenspastei is onovertroffen!'

9 the realms of the
unreal, volume one
to ten

lynn Boeken één tot en met tien van Het Verhaal van de Vivian Zusjes, in de Koninkrijken van het Onwerkelijke en de Strijd van het Kindslaven-Verzet.

Slavernij bestond al 43 jaar in Glandelinia. Onder leiding van de bevelhebbers John Manley, Dennis Mahoney en D. Rosa werden duizenden kinderen van hun ouders gescheiden en in kampen ondergebracht. Naakt moesten ze zich kapot werken zonder een cent beloning.

De kleinste misstap werd bestraft. Zweepslagen, ontdarming, zilver in de ogen, alles was gelegitimeerd.

Dit briljant verhaal begint wanneer het leger van Abbieannia ten strijde trekt tegen de slavenhouders. Aan het hoofd staan de zeven Vivian zusjes: Violet, Joyce, Jennie, Catherine, Lizzie, Daisy en Evangeline. Spoedig worden zij bijgestaan door twee geheime agenten: Bill Schloeder en Henry Darger.

Het is een verhaal zonder weerga, ongezien binnen de literatuur en heeft de auteur elf jaar gekost om te noteren. Meer hier neerschrijven zou het plezier

van de lezer vergallen. Daarom sluit ik af met de belofte het epos te vertellen alsof ik het zelf heb meegemaakt.

De auteur van dit fantastische werk, Henry José Dargarius.

10 trash

lynn Woensdag 8 maart 1922:

Met Willie de nieuwe Tovenaar van Oz gaan zien. Een draak! Meneer Baum draait zich om in z'n graf. De slapstick ondermijnt Dorothy's tragiek. Deze film is niets meer dan een cash cow voor de producent. Eendimensionaal entertainment onder het mom van 'give the audience what it wants'.

peter Donderdag 9 maart 1922:

Phelan was zojuist op bezoek. Hij keek naar mijn hol vol verfpotjes, tekeningen,

hoofdstukken in wording – Zijn blik herinnerde me aan mijn buurmeisje toen ik haar over sneeuw vertelde. Hij nam Boek Een in zijn handen, dat ik net had gekaft. Mijn hart klopte in mijn keel. 'Je mag het lezen als je wilt –'

lynn Vrijdag 10 maart 1922:

Heb de Generaal om meer uren gevraagd. Ik begin nog steeds 's morgens om vier. Maar

's middags na het afwassen, help ik met de maaltijdbedeling tot zeven. Ik heb extra geld nodig voor verf en inkt en tekenpapier. Een bed kopen zit er voorlopig niet in.

peter Dinsdag 11 april 1922:

Phelan zette al even geen maaltijden meer voor me opzij. Vanmiddag tijdens de lunch stapte ik naar hem toe en vroeg wat hij van mijn boek vond. Hij ontweek me. Ik begreep het niet. Ik wilde enkel weten wat hij van mijn boek vond.

lynn ‘Nu niet, Henry, ik zit in volle service –’

peter Maar ik wilde enkel weten wat hij van mijn boek vond!

lynn ‘ROMMEL! Nu goed? Rommel! Vieze rommel van een eng, vies ventje. Laat me nu.’

peter ‘Geef je het dan terug?’

lynn ‘Laat mij nu, Henry!’

peter ‘Geef je alsjeblieft mijn boek terug?’

lynn ‘Ik heb het niet meer. Weggesmeten. Laat me nu met rust of ik licht Moeder Overste in.’

peter Ik weet niks meer van de overige uren. Het volgende dat ik me herinner is dat ik buiten sta aan de achteruitgang, dat de deur opengaat en dat ik met kasseien smijt, de ene na de andere tot Phelan in elkaar zakt en niet meer recht komt.

Ik ben op staande voet ontslagen. Ik ben thuisgekomen, ik heb alle kladbladen en aantekenschriftjes verzameld om Boek Een te reconstrueren, maar toen ik wilde beginnen kwam het papier in de typemachine vast te zitten, ik smiet het ding met volle kracht naar de iconen aan de muur die kapot vielen op de grond, ik raapte de typemachine op en wilde opnieuw smijten en opnieuw maar bedacht me

en nam de hamer tot de buurman kwam vragen of het niet wat stiller kon.

lynn Woensdag 12 april 1922:

Toen ik wakker werd, zat Willie op de tafel.

peter 'Ik was ongerust. In Sint Jozef zeiden ze dat je er niet meer werkte. Ze gaven me je

adres. Waar ben je mee bezig?'

lynn 'Niks. Dat is rommel –'

peter 'Ik bedoel – je moet eten Henry. Je moet je verzorgen. Neem toch wat geld van me aan-'

lynn 'Geen liefdadigheid, alsjeblieft.'

peter 'Wees niet zo koppig! Pak dit dan! Wat? Als je verjaart, krijg je toch cadeaus! Maak open.'

lynn 'Brieven aan zijn broeder' van Vincent van Gogh.

peter 'Als je zo van lezen houdt, waarom lees je dan niet vaker?'

lynn 'Ik heb geen geld.'

peter 'Huur dan uit de bib, dat is gratis.'

lynn Al die goede boeken bij elkaar zouden me de kop indrukken.

peter 'Hoe kom je aan al die littekens?'

lynn 'Van de trap gevallen.'

peter 'Dat is niet waar.'

lynn ‘Nee dat is niet waar. Geen vragen stellen.’

peter ‘Hoe wil je dan dat iemand je verzorgt? Zo komt het niet goed,

Henry... Ik ben deze

week ook afgedankt. We zitten in hetzelfde schuitje. Ik ben blij. Ik ga me enkel nog wijden aan wat zinvol is, aan wat me gelukkig maakt.’

lynn ‘Maar daar krijg je niks voor betaald?’

peter ‘Waarde ligt niet in hoeveel men betaalt.’

lynn ‘Maar dat is wel hoe de wereld draait. Ik heb niet veel nodig, maar van wat ik zinvol vind, kan ik niet leven. Hoe blijf jij overeind?’

peter ‘Ik heb een wandelstok.’

lynn ‘Wil je me vasthouden? En nooit meer loslaten?’

peter ‘Ik ga verhuizen... Naar Texas... Nu mama er niet meer is... Het weer is er beter. Voor mijn tremor. Zegt de dokter.’

lynn ‘Volgens jou zeggen de mensen: het zal wel beteren. Toch?’

peter ‘Dat is ook zo. Ik beloof het. Plechtig.

En ik laat je nooit los!’

lynn Je hebt het net gedaan. Ik zei het niet maar dacht het wel.

peter ‘En wat werk betreft. Dat komt goed.

Ik heb wat referenties rondgestuurd. Kijk.’

lynn ‘Beste, ik wijs u graag op de uitzonderlijke diensten van Henry Darger, een dierbare

vriend van mij, en de beste afwasser die ik ken.’ Ik begon te snikken. Omdat Willie zo lief voor me was. Omdat hij wegging. Maar vooral vanwege die laatste zin: Henry Darger, de beste... afwasser.

Het begint te regenen.

11 nathan & kiyoko 2

Nathan komt doorweekt thuis.

peter We zitten met een lek. In de garage.

Heb alles op paletten gestapeld.

lynn Je moet in bed liggen. Dat je niet naar mij luistert, ben ik gewoon.

Maar als de dokter...

peter Zouden ze bij de bank een kluis hebben die groot genoeg is? Hoeveel zou dat kosten?

lynn Hou erover op. De dokter zegt dat je zoveel mogelijk moet rusten tussen uw chemo in...

peter Dat is niet 'mijn' chemo.

lynn Wat?

peter Gewoon chemo. Die is niet van mij. Ik heb er niet om gevraagd.

lynn Ik zal't niet meer zeggen.

peter Weet je nog wat je zei over het verschil tussen kunst en –

lynn Rommel?

peter Geen kunst?!

lynn Ja. Toewijding.

peter Ja! Ik heb zitten bedenken – Henry was toch toegewijd tot in het absurde? Niemand

vond hem of zijn werk de moeite waard. Geen recensies, geen schouderklopjes, nul waardering of goedkeuring of bevestiging whatsoever. Niks! En toch bleef die doorgaan. Aan toewijding geen gebrek dan toch?!

lynn Maar wel aan gezond verstand. Weet je nog toen hij jarig was en we een feestje gaven

in de tuin? Plots veerde hij recht, marcheerde door de tuin en zei dat hij een Braziliaanse indiaan was. Of die keer dat hij voor de deur stond en zei dat hij op de stoep verkracht was door een blonde vrouw?

peter Tja – Er is een verhaal over de grootvader van Nabokov, de schrijver van Lolita. Die

stopte niet met kiezelstenen eten. ‘Papa, waarom doe je dat toch,’ vroeg Nabokovs moeder. ‘Aandacht Elena, aandacht.’

lynn Henry wilde geen aandacht trekken, hij was gek.

peter Artaud was schizofreen. En Van Gogh. Michelangelo was een autist en Gesualdo wurgde de minnaar van zijn vrouw terwijl ze toekeek. Maar hij schreef wel mierzoete madrigalen. Gek zijn is geen...

lynn Maar die madrigalen vallen te beluisteren. Wat Henry geschreven heeft, die... anderhalf miljoen bladzijden? Volstrekt onleesbaar!

peter Finnegan’s Wake van James Joyce niet? Heideggers Sein und Zeit? The Sound & the Fury?

lynn Je gaat Henry’s geknutsel toch niet vergelijken met het ambacht van die anderen?

peter Geknutsel is ook ambacht. En daarbij, skills zijn niet het belangrijkste om tot kunst te komen. Visie, intelligentie, moed. Ambacht moet het leven van mensen comfortabel maken. Kunst moet uit balans brengen.

lynn Je zegt het: visie en intelligentie. Het probleem dat ik heb met Outsider Art is dat de creator zich niet bewust is van wat hij schept. Hij is de slaaf van zijn manie. Zijn gekras verschilt in niets van een seismogram tijdens een aardbeving. Hij wil niet communiceren.

peter Ook niet met zichzelf? Waarom schrijft hij het dan op? Waarom schildert hij dan?

lynn Omdat artsen hen de pen en het penseel aanreiken. Die therapeutische uurtjes verschillen in niks van knutsellessen in de kleuterklas of verfspatten van een dementerende in een home. Hetzelfde met Henry. Ja, de omvang is gigantisch, maar de kwaliteit van het werk is niet rijker dan dat van een hobbyist. Kunst moet...

peter Jij bent degene die altijd zegt dat kunst niks moet.

lynn Uitzonderlijk zijn.

peter Ja.

lynn Ja.

peter Henry gebruikt intertekstuele verwijzingen naar de Tovenaar van Oz, naar Peter Pan, hij was belezen. Voorvallen uit zijn autobiografie vinden we terug bij de Vivian zusjes en zien we op de schilderijen. Wat hij gedurende

60 jaar heeft geschapen is een doordacht oeuvre dat een verklanking is van zijn leven. Van het leven. Dit is uitzonderlijk.

lynn Maar kennelijk niet genoeg om bekend te worden.

peter En enkel wie bekend is, is uitzonderlijk? Wat zegt dat over jou en mij?

lynn How Lerner, nu zou ik oppassen als ik jou was –

peter Ben ik uitzonderlijker dan jij omdat ik...

lynn Niet doen.

peter Juist wel. Hier gaat het om. Je werd ooit vierde op die pianowedstrijd in Osaka, hoewel je eerste had kunnen zijn en sindsdien heb je geen noot meer gespeeld. Laten we het daarover hebben.

lynn Genoeg nu, hou op!

peter Straks ben ik dood en hebben we het er niet over gehad!

lynn Dit is smerig.

peter Wat gebeurde daar? Hoe kwam dat?

lynn Ik was niet goed genoeg. Nu content?!

peter Je was niet bezig met de muziek maar met het publiek, met de jury.

Ieder akkoord verklankte maar één ding: ‘Kijk naar mij, kijk naar mij, kijk naar mij.’

lynn Weet je wel hoe hard ik gewerkt heb?

peter Ja dat weet ik. Ik was erbij. Ik heb het gehoord. Ik heb mij stil moeten houden. Dagen, weken, maanden aan een stuk. Met plezier! Maar daar gaat het niet over. Het gaat niet over hoe hard dat je gewerkt hebt. Henry heeft ook hard gewerkt.

lynn Jij hebt makkelijk praten. Bij jou ging alles vanzelf.

peter Ik heb ook hard gewerkt. Maar niet voor anderen, voor mezelf. En neen ik heb niet

makkelijk praten: ik ga dood. Dat praat lastig, geloof me.

lynn Geert Jan Jansen...

peter En natuurlijk heb ik bij sommige foto's ook gedacht 'dit gaan ze niks vinden, kan ik beter weggooien.'

lynn Geert Jan Jansen...

peter Maar dan vroeg ik me altijd af: 'Wat vind ik er zelf van? Vind ik het iets? Vind ik het bijzonder?'

lynn Geert Jan Jansen...

peter Wat is er van?

lynn Die Nederlandse vervalser. Decennia lang signeerde hij met Picasso, Appel, Warhol,

Monet. Wereldexperts leidde hij om de tuin. Zo uitzonderlijk was hij.

Schilderijen onder zijn eigen naam brachten niks op. Maar de harlekijn die hij signeerde met Picasso: vier miljoen. Zonder erkenning geen kunst. Alsof jij niet geniet van het feit dat musea vechten om je foto's te exposeren?

peter Ik sta niet graag in de belangstelling, neen. Ik wil dat mijn werk voor zich spreekt en dat verder niemand weet wie ik ben.

lynn Dat is valse bescheidenheid.

peter Neen. Ik ben geen ondernemer.

lynn Maar je verlangt wel applaus.

Stilte.

peter Het is eigenlijk heel simpel: Henry's werk is fantastisch. Het ontroert en bruskeert me. Het is nederigmakend. Het is met liefde en zorg vervaardigd. En er zit mysterie in. Daarom vind ik het belangrijk om het bij te houden. Omdat ik het hartverscheurend mooi vind. Het is hetzelfde waarom ik fotografeer: ik wil schoonheid niet verloren laten gaan.

Stilte.

lynn Weet je nog die keer dat hij je dringend wou spreken? Hij kwam 's middags al bij me

aankloppen: 'Mevrouw Kiyoko, mevrouw Kiyoko, is uw man thuis?'

peter Leonard.

lynn Wat?

peter Mevrouw Leonard. Kiyoko zei hij nooit.

lynn Ja... Ik heb hem nooit durven zeggen dat onze achternaam Lerner is.

peter Ik ook niet. Maakte niks uit. 't Is maar een naam.

lynn In ieder geval, ik zei: 'Nee, Nathan zal pas thuis zijn rond 19:00u.' En 's avonds om 19:00u stipt stond hij daar weer. 'Meneer Leonard, meneer Leonard, kunt u me helpen?'

peter Hij had een brief bij van het bisdom.

lynn Ja. Hij had geprobeerd een kind te adopteren.

peter Jij dacht dat hij niet kon lezen.

lynn Die brief was vernietigend. Aanvraag verworpen, en ze gingen hem op een zwarte lijst zetten.

peter Maar hij kon heel goed lezen.

lynn Ik weet het. Hij wilde niet alleen zijn, waarschijnlijk.

peter Hij wilde niet eenzaam zijn.

lynn En dat trok jij je aan. Waarschijnlijk is er niks ergers dan vergeten worden.

peter Vergeten is oké. Dan bestaat de kans dat je alsnog herinnerd wordt. We zijn die of die vergeten. Vergeten is zelfs gezond. Maar Henry is overgeslagen. Botweg overgeslagen. Zijn hele leven.

lynn Wil je daarom alles bewaren?

peter Ik weet het niet. Henry had geen ouders, wij hebben geen kinderen. Waarom er dan niet domweg zijn voor elkaar? Simpel.

Stilte.

lynn Frank Galway, die galeriehouder, die heeft sowieso nog een ruimte vrij.

peter Ik zal 'm eens bellen.

lynn Neen. Ik bel wel. En ik zal alles verhuizen. En sorteren en documenteren. Kruip jij alsjeblieft in bed en kom er niet uit voor we klaar zijn of jij genezen bent.

12 alleen op de wereld

lynn Donderdag 12 april 1956:

Open hemel, zachte zon. Maar volgens de radio ging het warmer zijn. Vijf op tien.

Vandaag een kind gered. Haar hoofd stak uit een vuilbak. Iemand had z'n krant gedumpt, onverschillig voor de foto op de voorpagina. Hoe het meisje keek – alsof ze wist dat ze weggegooid zou worden.

‘Het onderzoek naar de verdwijning van Eliška Paroubek wordt stopgezet.

Het vijfjarige

meisje verdween vandaag vier jaar geleden. Volgens commissaris McWeeney zullen we nooit weten wat er precies gebeurd is. ’

Thuis heb ik een steriel laken over de tafel gespreid. Ik heb de foto uitgeknipt. Met een pincet heb ik stukken vuil verwijderd. Vervolgens heb ik het hele oppervlak gereinigd met een in alcohol gedrenkt wattenstaafje.

Tussen de bladzijden van een gouden gids laat ik haar nu drogen. Over een paar dagen zal Eliška ingekaderd en omringd door iconen op de schoorsteen staan.

peter Vrijdag 12 april 1957:

Aprilse grillen. De presentator verontschuldigde zich dat de weersverwachtingen de vorige dagen foutief waren. ‘De effectieve uitkomst

valt ook moeilijk te voorspellen,' lachte hij. Wordt die vent betaald voor die job?

De bisschop opgezocht om een paar vragen te stellen over zijn brief. Hij durfde de deur niet open doen de lafaard. Hij riep vanuit het raam dat ik moest bidden tot God.

lynn Woensdag 6 mei 1959:

De weerman had het op alle fronten fout. Geen wolkje aan de lucht? Fout. Zachte temperaturen? Fout. Geen regen of sneeuw? Fout. Verwachten we geen lente meer?

Ik was pleisters aan het snijden toen de vrouw van het onthaal me aan de telefoon riep. Ik vergeet haar naam altijd. Foei Henry!

peter 'Waarom was je niet op de begrafenis?'

lynn Catherine, Willie's...

peter '...Vrijdag overleden. Had het ziekenhuis gebeld.'

lynn Ik moest niet werken.

peter 'Ze gingen de boodschap doorgeven.'

lynn Een collega van me heet ook Henry.

peter 'Hij is gisteren begraven.'

lynn Ik moest niet werken. Ik had er kunnen zijn. Ze stuurt me al m'n brieven terug op. En zijn wandelstok.

peter 'Beloofd.'

lynn Ik heb een soort van schilderij voor Willie gemaakt. Een portret van ons samen. Laatste eerbewijs. Naast de figuur die mij voorstelt, heb ik het

doek leeggelaten. Een poging zijn afwezigheid te vatten. Ik ben alleen op de wereld nu. Eenzaam.

Op het eind van zijn leven schreef Van Gogh aan z'n broer dat het eerste decennium voor een kunstenaar een oefenperiode is; noodzakelijke jaren van vallen en opstaan. Om na die tien jaar de vruchten te plukken. Hij vond dat hij die periode nooit was ontstegen. Ook al produceerde hij 2000 tableau's. En toen hij enkele maanden voor zijn dood een recensie kreeg – een lovende bovendien– schreef hij de criticus dat die zich vergiste.

Ik werk al 48 jaar iedere nacht om ook mijn hoge gele noot te halen. Ik probeer, ik probeer, meer heb ik niet in de hand. Ik had jou mijn verhalen moeten laten lezen. Ik had je mijn schilderijen moeten laten zien. Jij had het mooi gevonden. Jij zou gezegd hebben dat het geen rommel is.

peter Dinsdag 24 december 1963:

Heb van het Meteorologisch Instituut geëist hun presentator te ontslaan. Het is schandalig hoe vaak die man ernaast zit.

Vorige maand riep de directrice me bij zich.

lynn 'We menen dat het best is om je op pensioen te laten gaan. Je bent ten slotte de 70

gepasseerd –'

peter 'Ik heb gisteren van 6u 's morgens tot 20u30 's avonds non stop gewerkt, en dan thuis

nog tot 02u00 geschilderd, maar dat zei ik er niet bij, en voel me prima.'

lynn 'Alles is al in orde gebracht.'

peter Er werd op de deur geklopt.

lynn ‘Kom binnen, Roger, we zijn klaar. Henry, dit is Roger, hij zal jou vervangen.’

peter Ik verliet het kantoor. In het voorbijgaan fluisterde ik: ‘Als ik jou ooit nog tegenkom, haal ik je open met een machete zoals ik 50 jaar geleden bij mijn leerkracht heb gedaan.’

Terwijl ik naar de uitgang stapte, zag ik spelende kinderen op de binnenplaats van de aangrenzende school. Ik luisterde naar hun plezier. Ik zwaaide... niemand zwaaide terug.

Ik krijg maandelijks rustgeld van de staat. Nipt voldoende om van rond te komen. Een ander zou er het eind van de week niet mee halen. Ik verdenk de overheid ervan minder dan het minimum te geven zodat de niet-productieve mens accuraat verdort en sterft.

lynn Vrijdag 12 april 1968:

Regen, regen, regen. De weerman had een stralende dag voorspeld. Hij is nog steeds in dienst. Niemand luistert naar mij.

Omvergereden op het zebepad. De chauffeur is gewoon doorgereden, had me niet gezien waarschijnlijk. Je denkt steeds: lager kan ik niet vallen.

peter Donderdag 31 december 1969:

Zachte dagen. Kerstavond bij meneer en mevrouw Leonard doorgebracht. Ik haat kalkoen. Maar ze hadden een cadeautje voor me.

lynn ‘Het geld van je huurwaarborg.’

peter Pannenkoeken met esdoornsiroop voor een vuurkorf in de tuin met een soezende Yuki op schoot. Mevrouw Leonard vertelt dat ze pianiste is, en meneer Leonard is fotograaf.

lynn ‘Mag Nathan een portret van je maken?’

peter ‘Ik sta niet graag op foto’s.’

lynn ‘Waarom niet?’

peter ‘Ze tonen enkel de buitenkant. Dat is nergens goed voor.’

lynn ‘Je kan ‘m bewaren?’

peter Meneer Leonard nodigde me uit voor de opening van zijn nieuwe tentoonstelling. Mevrouw Leonard pikte me in een taxi op. Ik stond erop te betalen. Ik had eerder op de dag een nieuwe mantel gekocht. Een legerparka. Lekker warm. Toen we bij de galerie arriveerden, beklagde ik me dat. Avondkleding, champagne. Meneer Leonard loodste me met z’n handen voor m’n ogen door de zaal.

lynn ‘Een verrassing.’

peter Ik haat verrassingen.

lynn ‘Bekijk straks rustig de rest!’

peter Daar hing ik. Aan de muur. Kalkoen etend bij kaarslicht en zittend in de tuin. Ik wist niet dat die genomen waren. Rechts onder de foto’s het naambordje: Christmas with friends – Nathan Lerner. Foei, Henry, 200 regels! Al jaren zeg ik hun naam fout. Ik haat het als mensen dat doen.

lynn ‘En, wat vind je?’

peter ‘U bent een echt artiest. Excuseer: kunstenaar. Artiest klinkt zo denigrerend.’

Ik ga vroeg slapen vandaag. Ben moe.

13 nathan & kiyoko 3

Kiyoko houdt haar handen voor Nathans ogen terwijl ze de galerie betreden.

peter Zijn we er?

lynn Bijna.

peter Geheimzinnig gedoe!

lynn Het is een verrassing.

peter Ik houd niet van verrassingen.

lynn Verrassingen zijn leuk. Oké. Je mag kijken.

Stilte.

‘Expo: Het koninkrijk van Henry Darger’

En? Wat vind je?

Stilte.

peter Je had het me moeten zeggen.

lynn Dan was het geen verrassing meer. Wat vind je?

peter Ik zei toch dat ik niet van verrassingen houd.

lynn Zes maanden. Zes maanden zijn Frank en ik bezig geweest, Nathan. En
jouw enige

reactie luidt: ik houd niet van verrassingen?

peter Dit is je cadeau voor mijn laatste verjaardag?

lynn Voor je verjaardag. Laten we niet sentimenteel doen.

peter Maar ook niet naïef. Ik heb het gezien. Kunnen we nu naar huis?

lynn Naar huis? Over een uur zijn de eerste gasten hier!

peter Gasten?

lynn Voor de opening!

peter Opening?

lynn Van de expositie.

peter Expositie?

lynn Wat dacht je dan, echoput?

Nathan ziet zijn foto van Henry hangen: Christmas with friends. Hij trekt de foto van de muur.

peter En die moet zeker weg. Het was al een vergissing hem de eerste keer te exposeren.

Het was tout court een vergissing hem te trekken. Henry wilde het niet en ik deed het toch. En nu dit. We moeten alles wegsnijten.

lynn Wegsmijten?

peter Of een mooi plekje geven in ons huis. Een paar tekeningen. Enkele brieven. De rest weg. Ergens begraven. Zoals mensen met dagboeken doen.

lynn Mensen moeten dit zien.

peter Wij hebben het toch gezien?

lynn Nathan, alsjeblieft –

peter Is dat niet genoeg? De Chinezen die het terracottaleger vonden, weet je wat die deden?

In plaats van ze allemaal op te graven, lieten ze een groot deel bedekt onder het zand.

lynn Waarvoor?

peter Voor latere generaties. Dat die ook nog iets hebben om te ontdekken.

lynn Ik wil de wereld laten zien wat voor een kunstenaar hij was – hem postuum in ere herstellen.

peter Dat is te laat. Hij is dood nu. Hier heeft hij niks aan.

lynn Zijn naam wel, zijn werk wel.

peter Wij hebben daar iets aan. De industrie heeft daar iets aan. Hij zou nooit onderdeel hebben willen zijn van dat circus.

lynn Wie heeft het over industrie?

peter Daar belanden we in. Of het je bedoeling is of niet. Zijn naam wordt een merk.

lynn Wie behalve wat vrienden en burens gaat erop afkomen? En jij spreekt over circus en industrie. Ik dacht dat je het leuk zou vinden. Een soort eerbetoon, eerherstel.

peter Wat zijn die rode klevers?

lynn Die zijn al verkocht.

peter Verkocht?

lynn Ja Nathan, dat gebeurt op vernissages. Daar worden werken gekocht.

peter Daarnet was het nog mijn verjaardagscadeau en nu is het een vernissage.

De werken zijn niet eens van ons. Waar gaat dat geld naartoe?

lynn Dat hebben Frank en ik uitgeplozen. Omdat Henry heeft gezegd dat we alles in de flat mochten weggooien, is het nu van ons.

peter Grondig van jullie. Maar erna was hij erop teruggekomen en vroeg ons zijn spullen te bewaren.

lynn Ga je een rechtszaak tegen mij aanspannen? Frank en Debra en Betsy en David willen allemaal al kopen, dat is toch een teken dat het goed is?

peter De markt bepaalt niet wat goed is. De markt bepaalt wat goed verkoopt. Hoe zijn we hierin terechtgekomen? De garage lekte, jij ging een ruimte zoeken en nu baten we een veilinghuis uit?

lynn Het is één ding dat je een idee van mij voor de zoveelste keer afschiet, maar die

neerbuigende toon mag je achterwege laten. Het is me niet gelukt mijn eigen naam te vestigen, maar dat wil niet zeggen dat ik niet weet hoe de art scene werkt. En als we het goed aanpakken kan dit sky high gaan. Ik snap niet waarom je dat niet zou willen?!

peter Kan het wat gaan?

lynn Trek niet zo'n geconstipeerd gezicht. Het is niet omdat jij zakelijk een sloddervos bent, dat je hetzelfde met Henry moet doen.

peter Een sloddervos?

lynn Koppig. Eigengereid. Uw marktwaarde had tien keer hoger kunnen liggen.

peter Dat interesseert mij niet!

lynn Neen, en dat is dom. Maar ik heb al die tijd lijdzaam toegekeken en mij afzijdig gehouden. Maar nu gaat het niet om jou maar om Henry. Ik voel dat ik hier een verantwoordelijkheid heb.

peter Het gaat niet om Henry. Het gaat over jezelf. Over je eigen teleurstellingen. En die projecteer je op hem. Jij gebruikt zijn verhaal om jezelf in de spotlights te ellebogen.

lynn IK bezorg hem het succes dat hij verdient.

peter Succes is wanneer ik doodalleen de perfecte foto schiet. Dan ga ik slapen met succes. Jij wilt roem.

lynn Misschien is Henry's nalatenschap goed verzorgen mijn succes?

peter En doen we dat op deze manier? Er goed voor zorgen?

Stilte.

lynn Ga gewoon even zitten. Kijk rustig rond.

peter Omdat het er zo proper bij ligt, lijkt het vals. Een decor. We hebben Henry opgezet als Dolly het schaap en er een toeristische trekpleister van gemaakt. Dit is geen retrospectieve. Dit is Madame Tussaud's.

lynn Nice. Ik hou van je complimenten. Maar prima wat mij betreft. Ik krijg de pest van al dat ivoren-toren-gedoe. Er hoeft geen verschil te bestaan tussen een curator, een criticus of een toerist.

peter Hoor jij jezelf bezig? Natuurlijk bestaat er een verschil tussen een curator of een toerist. Al die Japanners met hetzelfde vissershoedje en

camera's op afbetaling gaan heus niet naar het Louvre om zich te laten ontwrichten. Ze willen hun selfie kunnen maken met de Mona Lisa op de achtergrond.

lynn Ik wilde echt alleen maar goeddoen...

Stilte.

peter Jij moet piano leren spelen.

lynn Ik kan pianospelen.

peter Van binnenuit. Omwille van jezelf. Los van wat anderen ervan vinden.

lynn Hou op.

peter Neen, niet hou op. Het harnas dat jij van thuis uit hebt meegekregen, daar moet jij uit losbreken. Je oorspronkelijkheid zit opgesloten in een bunker Kiyoko; de spontane achteloosheid van het meisje dat je ooit bent geweest, de Henry in u, noem het wat je wilt, het zit vast achter meters beton. Als je die laat ontploffen en je laat dat wat dan vrijkomt door je armen naar je vingers stromen om ze Debussy of wie dan ook uit de toetsen te doen rammelen dan zul je geen tentoonstellinkjes van anderen meer lopen organiseren. Want de wereld zal recht veren in een daverend en minutenlang applaus en het zal je geen fluit kunnen schelen hoe mooi ze het vinden omdat het gaat om je diepste hartepijn, je meest persoonlijke verdriet dat niemand ooit heeft kunnen wegnemen, waartegen niemand je ooit heeft kunnen beschermen, en waarvoor de muziek die je speelt hooguit een zalfje is dat de scherpe pijn van je bestaan, van het bestaan an sich een beetje rondert maakt.

Kiyoko snikt. Nathan heeft zijn fototoestel boven gehaald en fotografeert haar snikkend.

lynn Stopt.

Nathan doet door.

peter Stopt zelf.

lynn Ik doe niks.

peter Jawel. Je beantwoordt aan vermeende verwachtingen. Je hangt de juffrouw uit. De keurige dochter die alles onder controle heeft, weet hoe zich te gedragen, hoe het hoort, hoe de wereld draait enzovoort. En die ervoor zorgt dat ze ondanks jaren intense training geen noot piano kan spelen.

Kiyoko slaat het toestel uit Nathans handen.

Dat is een antieke Leica.

lynn Ik heb stop gezegd.

peter Want?

lynn Ik wil niet dat mensen mij zo zien.

peter En wilde Henry dat wel? Dat de mensen hem zo zagen? Al die pijn en ellende uit zijn leven, alle miskenning en ontkenning waar zijn werk een uitdrukking van is.

lynn Het is ook mooi wat hij gemaakt heeft.

peter Jij kunt pianospelen. Ik heb het gehoord. Op momenten dat je niet wist da'k thuis was. Je kunt verschrikkelijk schoon pianospelen. Alleen niet als je weet dat er iemand luistert.

Kiyoko verstoopt zich in een omhelzing met Nathan.

Ik zou willen dat je piano leert spelen terwijl mensen luisteren.

lynn Ssssst.

Stilte.

peter En je moet mij beloven, dat als ik binnenkort dood ben...

lynn Hou op.

peter Komaan, we kunnen hier gewoon over praten, 't zit er toch aan te komen. Als ik

binnenkort sterf, moet je alles van Henry samen met mij onder de grond stoppen en begraven. Als bladzijden uit een dagboek.

Of anders kom ik vannacht terug en steek hier alles in de fik. En je weet dat ik dat doe. Beloof het. Eenmaal, andermaal.

lynn Jaja, ik beloof het.

peter Verkocht.

14 what will it be?

peter Vrijdag 17 november 1972:

Zon op om – geen idee. Temperatuur – geen idee. Luchtdruk – geen idee.

Wolken, wind, water – geen idee. Niets is nog leesbaar. Oogoperatie van verleden maand was tijdverlies.

Maar de zon schijnt door het raam van de voordeur en maakt de vestibule een feest van kleuren. De staart van een indian summer. Zo'n herfstdag die mensen naar het park lokt.

Mijn rechterhand omklemt een spijl van de Engelse trap, mijn linker rust op Willie's stok. Mevrouw Lerner en Yuki verlaten hun flat.

lynn 'Zal ik je naar boven helpen?'

peter Ik kan niet meer.

lynn 'Henry?'

peter 'Ik kan niet meer.' St Augustinus op Sheffield en Fullerton, of ze dat weet zijn?

lynn 'Zeker. Kom. Ik help je naar buiten en dan stappen we in een taxi.'

peter Ik wil lopen. Het is niet ver, herinner ik me. Het weer is zo mooi.

lynn 'Heb je nog iets nodig uit je kamer?'

peter ‘Gooi alles maar weg. ‘S toch te laat nu.’ Ik geef haar mijn sleutelbos.
De voordeur klikt in het slot. Mevrouw Lerner bergt de sleutels weg. Ik hoor muziek.

lynn ‘Deze kant op.’

peter Of we volgen de muziek? En slaan dan Lincoln Avenue in en komen ook op Fullerton uit? ’s Tien minuutjes langer, hoogstens. Voor mevrouw Lerner is het goed. ‘Het park was toch gesloten?’

lynn ‘Vandaag wordt Oz Park officieel ingehuldigd.’

peter ‘Oz Park?’

lynn ‘De boeken van Lyman Baum?’

peter ‘Frank.’

lynn ‘Die heeft hij hier geschreven, hij woonde vlakbij. Het park is omgetoverd tot een eerbetoon aan hem. Met beelden en speeltuigen.’

peter Een pretpark als eerbetoon. Arme meneer Baum.

lynn ‘En ze spelen vandaag The Wiz in openlucht af, die nieuwe film met Michael Jackson en Diana Ross.’

peter Arme arme meneer Baum. Aan de ingang wacht een bronzen Dorothy ons op.

lynn ‘Wil je even rondkijken? Hoor je de muziek?’

peter ‘De versie met Judy Garland was mooier.’

We steken over en beginnen te stappen over Lincoln Avenue. ‘Als U bestaat daarboven en U luistert en U wil iets goeds doen voor een keer – laat het

dan sneeuwen alstublieft. Overal, behalve op ons. Laat het nog eens sneeuwen voor één keer.’

En toen gebeurde er – niks. Natuurlijk.

We gaan naar links op Fullerton en ik vraag me af of papa’s kamer van destijds beschikbaar zou zijn? Of er zusters zijn die zich papa nog herinneren. Of ze onze naam juist uitspreken. Ik zal mevrouw Lerner niet ophouden. Ik zal deze dag opschrijven, haar dan dit laatste boek meegeven en vragen om toch niks weg te gooien. Ik zal zeggen dat meneer Lerner en zij mijn spullen mogen hebben. Ik zal hen vragen of zij er goed voor willen zorgen.

Kome wat komt.

Het begint te sneeuwen.

epiloog

Tientallen Dargers aan de muren. En foto's die Nathan van Kiyoko heeft gemaakt.

lynn Kiyoko zit in de woonkamer van haar huis. Ze heeft zonet een mail gelezen van een Belgisch theatergezelschap. Ze willen een voorstelling over Henry maken en vroegen om een interview. Ze klapt de laptop dicht.

Na die eerste expo ging alles heel snel.

Nathan stierf. Kiyoko had verwacht dat de kerk te klein zou zijn. Maar uiteindelijk zat het maar driekwart vol. Zo rap gaat het dus, dacht ze.

Nathan wilde gecremeerd worden. Kiyoko gaf hem een graf. Een tastbare rustplaats. Nabestaanden en fans willen dat.

Sinds Nathans dood vermijdt ze kennismakingen. Ze verlopen toch altijd op dezelfde manier:

- Hallo, ik ben die en die, en wie bent u?
- Kiyoko Asia, ik ben pianiste.
- Wie? Nog nooit van gehoord.

- Mijn man zaliger was Nathan Lerner,
de bekende fotograaf?
- Mja... Lerner, mhm. Doet vaag een belletje rinkelen.
- En we waren de huisbazen van Henry Darger...
- Oh Henry Darger! Henry Darger!

Nathan heeft niet meer meegemaakt dat het New York Folk Art Museum schilderijen van Henry opkocht. En het MoMa. En het Musée de l'Art Moderne in Parijs. En verzamelaars van over heel de wereld. Gelukkig. En gelukkig heeft hij de documentaire niet gezien die over Henry werd gemaakt. Hij heeft de boeken en studies niet gelezen. Hij heeft niet meegemaakt hoe recent een schilderij voor meer dan €750.000 onder de hamer ging. Hij zal Chicago Calling niet meer meemaken, de multimediale tentoonstelling die tot 2022 de wereld rondreist. Gelukkig.

Zij heeft het allemaal niet gewild en gepromoot. Maar ze heeft het ook niet tegengehouden.

Als Nathan en zij geen kunstenaars waren geweest... als zij zelf geen netwerk hadden gehad... maar als Henry's werk gevonden was geworden door... een onbekend echtpaar...
een straatveger en zijn vrouw...
onbeduidend...
zou dit alles dan...

nu ja, zou...

zou...

als dan...

Kiyoko kijkt naar haar piano aan de andere kant van de kamer. Naar het stof op de pedalen. Ze gaat ernaartoe, legt haar hand op de klep. Ze glimlacht. Ze was destijds niet naar het conservatorium getrokken omdat men zei dat ze talent had, noch omdat ze beroemd wilde worden. Ze speelde graag. Muziek maakte haar gelukkig. Simpel.

Klaar.

Ze opent de klep. Haar rechterhand zweeft boven de toetsen. Ze zet zich op de kruk en denk na over wat ze na al die jaren het liefste zou spelen.

over henry darger

Henry Darger (1892-1973) was een Amerikaans beeldend kunstenaar en schrijver. Hij verdiende zijn geld als conciërge, maar werkte thuis in stilte aan zijn rijkelijk geïllustreerde verhalen. Zijn enorme verzameling creatief werk werd ontdekt in 1972 toen, kort voor zijn dood, zijn tweekamerappartement in Chicago werd ontruimd. Meer dan 350 aquarel-, potlood-, collage- en carbontracerende tekeningen, waarvan de meeste zijn samengevoegd tot drie enorme albums, evenals zeven getypte handgebonden boeken, duizenden gebundelde vellen getypte tekst en talloze tijdschriften, grootboeken en plakboeken zijn er ontdekt.

Dargers magnum opus *In the Realms of the Unreal*, bevat de ongepubliceerde fantasieroman

Het verhaal van de Viviaanse meisjes, in wat bekend is als de rijken van de onrealistische, van de Glandeco-Angelinian War Storm, veroorzaakt door de rebellie van kindslaven, en het vervolg, Other Adventures of the Vivian Girls in Chicago. Hij schreef zichzelf in het verhaal als redder en verrader van de kindslachtoffers.

Daarnaast maakte hij honderden panoramische illustraties, gebaseerd op de verhalen, sommige van meer dan tweeëneenhalve meter lang, vaak

dubbelzijdig bewerkt. Ook waren er met de hand gemaakte visuele portretten van zijn hoofdpersonages.

Zelf was hij eveneens het slachtoffer van een tragische en ellendige jeugd. Hij werd geboren in Chicago in 1892. Na de dood van zijn moeder werd hij ondergebracht in een katholiek weeshuis voor jongens en vervolgens in een gesticht op het platteland van Illinois, het zogeheten Lincoln Asylum for Feeble-Minded Children. Op zeventienjarige leeftijd liep hij daar weg. Darger leidde een eenzaam leven en werkte als conciërge in een aantal ziekenhuizen in Chicago tot aan zijn pensioen in 1963.

Pas na de dood van Darger raakte de volle omvang van zijn artistieke productie bekend.

Zijn werk is opgenomen in de permanente collecties van grote musea in New York, Lausanne, New Orleans, Chicago, en Milwaukee.

www.officialhenrydarger.com

Het koninkrijk van Henry Darger ging in première op 27 september 2019 in
CCDeWerf
in Aalst.

Spel: Peter De Graef en Lynn Van Royen

Regie en scenografie: Thomas Janssens

Bewerking: Peter De Graef, Thomas Janssens, Lynn Van Royen

www.huubcolla.be

Met de steun van de Vlaamse Overheid, de Belgische tax shelter maatregel en Vlaams Fonds voor de Letteren. In coproductie met Het Laatste Bedrijf en Arenbergschouwburg.

Thomas Janssens (Antwerpen, 1988) studeerde in 2011 af aan het Antwerpse Conservatorium. Hij speelde en schreef voor verschillende gezelschappen waaronder De Bühnehasen, De Tijd, Fernweh, Maelstrom, Woodman, 't Arsenal en Malpertuis.

Toneelwerk

Het koninkrijk van Henry Darger – 2019

Lost boys – 2017

De louteringsberg – 2017

Brief aan mijn kind – 2016

Kind van de zon – 2015

De laatste reis van Donald Crowhurst – 2015

Closed Curtains – 2014

Lift not the painted veil which those who live call life – 2013